

Recenzja

rozprawy na stopień naukowy doktora w dyscyplinie nauk o zdrowiu zatytułowanej:

„Ocena zależności pomiędzy siłą mięśniową a równowagą, chodem oraz zmęczeniem osób ze stwardnieniem rozsianym.”

Autor pracy: mgr Gabriela Kołodziej - Lackorzyńska
Promotor: dr hab. n. o kult. prof. UR Mariusz Drużbicki

Tematyka poruszana w pracy jest bardzo aktualna i dotyczy diagnostyki za pomocą obiektywnych metod pomiarowych stanu funkcjonalnego osób chorych na stwardnienie rozsiane. Jest to temat niezwykle ważny, bowiem opracowanie precyzyjnych metod oceny zaburzeń pojawiających się na różnych etapach tej choroby może ułatwić wprowadzenie bardziej celowanych i tym samym bardziej skutecznych metod rehabilitacji. Zagadnienia poruszane w niniejszej pracy mają głębokie znaczenie aplikacyjne, dlatego też podjęta przez Autorkę tematyka jest aktualna, a wybór tematu rozprawy doktorskiej mgr Gabrieli Kołodziej-Lackorzyńskiej uważam za uzasadniony, tak pod względem poznawczym jak i praktycznym.

1. Struktura pracy

Przedstawiona do oceny rozprawa ma typowy układ pracy badawczej. Liczy 169 stron i podzielona została na 7 rozdziałów. W pracy zamieszczono 6 rycin oraz 50 tabel. Piśmiennictwo liczy 326 dobrze dobranych pozycji. Tak szeroki zakres zacytowanego w pracy piśmiennictwa świadczy o bardzo dobrej znajomości podjętego tematu, oraz jego rzetelnej i głębokiej analizie. Zachowane zostały właściwe proporcje objętości poszczególnych rozdziałów. Spis treści odpowiada poszczególnym częściom pracy. Praca napisana jest bardzo czytelnym, naukowym językiem, a całość opracowania jest bardzo staranna.

2. Wstęp

Autorka we Wstępie prawidłowo wprowadziła w problematykę pracy omawiając zagadnienia dotyczące stwardnienia rozsianego. Doktorantka przedstawia tu analizę piśmiennictwa światowego na temat prezentowanego zagadnienia, wykazując braki w dotychczasowym stanie wiedzy, a tym samym uzasadnia potrzebę podjętych badań własnych. Wiadomości te przekazane zostały w umiejętny sposób stanowiąc równocześnie dobre uzasadnienie podjętego tematu, które zostało wyraźnie przedstawione w końcowej części tego rozdziału, umożliwiając płynne przejście do celu pracy.

3. Cel pracy

W tej części pracy Doktorantka zaprezentowała cel pracy i pytania badawcze, które są jasno i jednoznacznie sformułowane. Drobnym mankamentem tego rozdziału jest zbyt duża ilość informacji na temat zastosowanych w pracy procedur pomiarowych, co powinno znajdować się w rozdziale Materiał i Metody.

4. Materiał i Metody

Badaniami objęto 170 osób, z czego 20 uczestniczyło w badaniach pilotażowych, a 150 w badaniach właściwych. Grupę tą stanowiło 90 osób chorych na stwardnienie rozsiane i 60 osób zdrowych. Zastosowane przez Doktorantkę kryteria włączenia i wyłączenia osób do/z grup badanej i kontrolnej są jednoznaczne i wystarczające. W rozdziale tym szczegółowo i wyczerpująco opisano zastosowane metody badawcze.

Zastrzeżenia moje budzi brak opisu podziału grupy badanej na podgrupy w oparciu o wynik skali EDSS. Podział taki pojawia się w rozdziale Wyniki, gdzie część analiz przedstawiona jest dla całej 90 osobowej grupy, część dla 70 osobowej, jak również pojawia się informacja, że grupa badana została podzielona na 3 podgrupy. Nigdzie w rozdziale Materiał i Metody nie zamieszczono opisu tych podgrup, co wprowadza niepotrzebny chaos w rozdziale Wyniki. Wprawdzie na początku rozdziału Wyniki na stronie 57 pojawia się tabela 5, w której przedstawiono charakterystykę grupy badanej, jednak z podanych tam informacji nie wynika wprost liczebność podgrup jakie użyto do analizy statystycznej. Podział na podgrupy wymaga doprecyzowania, a opis ten powinien znajdować się w rozdziale Materiał i Metody. Również Doktorantka powinna uzasadnić w jakim celu podzielono grupę badaną na podgrupy.

Analiza statystyczna zastosowana w pracy nie budzi zastrzeżeń.

5. Wyniki badań

Wyniki badań zostały zaprezentowane w licznych tabelach oraz uzupełnione szczegółowym komentarzem w tekście. Wyniki poszczególnych parametrów badanych w pracy są przedstawione w sposób dający czytelnikowi obraz zmienności zaobserwowanej w obu grupach. Rozdział ten w mojej opinii jest jednak zbyt obszerny. Tak liczne tabele, prezentujące różne analizy w różnych układach podgrup dają w efekcie ogrom danych, z których ciężko jest wybrać te najbardziej istotne. Dodatkowy chaos w prezentowanych wynikach wprowadza fakt, iż część pokazana jest w podziale na podgrupy, część jest analizowana dla całej grupy badanej, część w jeszcze innym układzie. Problem w tym, że Autorka prezentuje to bez żadnego usystematyzowania, co sprawia, że wyniki są bardzo trudne do analizy. Zasadne by było podzielenie rozdziału Wyniki na części i zaprezentowanie ich sukcesywnie w jednoznacznych układach podziałów wewnątrz czy międzygrupowych. Sugeruję, aby podczas przygotowania pracy do publikacji w istotnym stopniu ograniczyć rozległość prezentowanych tu treści, co znacznie poprawi jakość tego rozdziału. Rozdział ten znacznie by zyskał na czytelności, gdyby w Wynikach zostały zaprezentowane tylko te analizy, które są kluczowe dla uzyskanych Wniosków, a resztę tabel zamieszczono w Aneksie pozostawiając w Wynikach tylko ogólny komentarz. Jednakże, pomimo technicznych słabości w ich prezentacji uzyskane wyniki pozwalają na jednoznaczną odpowiedź na postawione w pracy pytania badawcze.

6. Dyskusja

Dyskusja jest przejrzysta i prowadzona adekwatnie do kolejności prezentowanych wyników; stanowi spójną i logiczną całość. Wyniki badań Autorki są przedstawione na tle podobnych rozważań innych badaczy. Brakuje jednak podsumowania oraz akapitu mówiącego o słabych stronach pracy (tzw. limitations), co jest elementem obowiązkowym w pracach naukowych. Drobnym błędem jaki pojawił się tu kilkakrotnie jest niefortunne określenie grupy kontrolnej jako „zdrowych kontroli” np.

na stronie 102 „...osoby z SM posiadają istotnie niższą siłę mięśni zginaczy i prostowników w porównaniu do osób z grupy zdrowych kontroli...” czy na stronie 103 „...wartość parametru szczytowego momentu siły względem masy ciała dla osób z SM jest o 45% istotnie niższa niż u zdrowych kontroli...”

7. Wnioski

Przedstawione przez Doktorantkę wnioski są jasne i adekwatne do uzyskanych wyników.

8. Piśmiennictwo

Piśmiennictwo zostało prawidłowo dobrane i wykorzystane.

Wniosek końcowy

Reasumując, oceniana rozprawa ma wysoką wartość merytoryczną, poznawczą i aplikacyjną. Przytoczone uwagi krytyczne nie umniejszają wartości recenzowanej pracy. Na uznanie zasługuje strona edytorska, która jest bardzo staranna. W mojej ocenie praca Pani mgr Gabrieli Kołodziej-Lackorzyńskiej pt. *„Ocena zależności pomiędzy siłą mięśniową a równowagą, chodem oraz zmęczeniem osób ze stwardnieniem rozsianym.”* spełnia wszelkie wymogi stawiane rozprawom doktorskim.

Wobec powyższego, wnioskuję do Wysokiej Rady Naukowej Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego o dopuszczenie Pani mgr Gabrieli Kołodziej-Lackorzyńskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

KIEROWNIK
Zakładu Rehabilitacji w Reumatologii i Geriatrii
Anna Mika
prof. dr hab. Anna Mika